

ULKONA OPPIMISEN ABC

Maarit Björklund, Minna Ilves, Mirella Jokinen,
Merja Leinonen ja Henna Tanskanen

Ulkona oppimisen abc

Toimittajat: Ympäristökasvattajaopiskelijat Maarit Björklund, Minna Ilves, Mirella Jokinen, Merja Leinonen ja Henna Tanskanen

Taitto: Minna Ilves

Piirroskuvat: Henna Tanskanen

Valokuvat: Minna Ilves, Mirella Jokinen

Copyright: Saa käyttää vapaasti opetuskäyttöön.

Julkaisuvuosi: 2019 Kirkkonummi

Yhteistyössä:

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
Johdanto	5
Mitä?	6
Miksi ulos?	8
Miten?	10
Turvallisuus	12
Vuosikello	14
Varusteet	16
Vinkit	18
Linkit	20
Jokamiehen oikeudet	22
Lähteet:	23

Tulostettaessa kannattaa avata pdf ohjelmaan Acrobat Reader ja tulostaa sitä kautta. Kun tulostat tämän pdf:n lehdeksi valitse paperikoko A4 ja käsiteltäväksi kirjanen, molemmat puolet.

Tulosta

Tulostin: HP LaserJet MFP M28-M31 Lisäasetukset Ohje

Kopiot: 1 Tulosta harmaasävyisenä (mustavalkoinen)

Tulostettavat sivut

- Kaikki
- Nykyinen sivu
- Sivut 1 - 24

Lisää vaihtoehtoja

Sivun koko ja käsittely

Koko Juliste Uselta Kirjanen

Kirjasen osajoukko: Molemmat puolet

Taulukot: 1 - 6

Sidonta: Vasen

Suunta:

- Pysty
- Vaaka
- Käännä sivut automaattisesti jokaisella arkilla

Kommentit ja lomakkeet

Dokumentit ja merkinnät

Kommenttien yhteenveto

297,04 x 209,9 mm

Sivu 1/12 (1)

Arkin määritys... Tulostin... Kumoa Tulosta

JOHDANTO

Kirkkonummen elinvoimaohjelmassa 2018-2021 nostetaan esille kestävän kehityksen ohjelman noudattaminen päiväkodeissa. Kirkkonummen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa yhtenä painopistealueena on luontopedagogiikka ja ulkona oppimisen lisääminen.

Tähän mennessä Kirkkonummen varhaiskasvatuksessa ei ole ollut yhtenäistä linjaa ympäristökasvatuksesta, ulkona oppimisesta tai näiden toteuttamisesta. Tämän oppaan tavoitteena on tehdä ulkona oppimisesta päiväkodin arjessa tavoitteellisempaa ja säännöllisempää. Haluamme innostaa henkilökuntaa ulkona tapahtuvan toiminnan toteuttamiseen sekä vahvistaa sekä aikuisten että lasten myönteistä asennetta ulkona oppimista kohtaan. Tämä opas tarjoaa kasvattajille tietoa luontosuhteen vahvistamisesta, ulkona oppimisesta ja sen hyödyistä sekä mahdollisuuksista.

Mitä?

Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta.

Vasu 2019

Ympäristökasvatus on kasvatuksellista toimintaa, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden ja yhteisöjen

- arvot
- tiedot
- taidot
- toimintatavat

muuttuvat kestäväen kehityksen mukaisiksi.

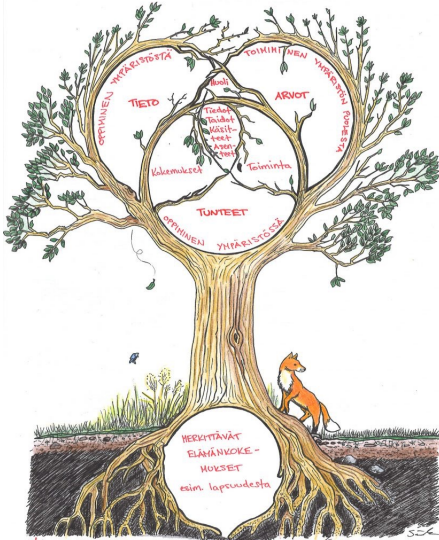
M.Parikka-Nihti & L.Suomela: Iloa ja ihmettelyä

Mitä lapsi oppii arvostamaan ja rakastamaan pieneä, sitä hän ei halua aikuisenakaan tuhota.

Iloa ja ihmettelyä, Mari Parikka-Nihti ja Liisa Suomela

Luonnossa nautitaan sen moninaisuudesta, liikunnan ilosta, tuoksuista ja väreistä, äänistä ja mauista sekä luonnon kauneudesta eri vuodenaikoina. Tavoitteena on muodostaa aktiivinen, myönteinen, kiinnostunut ja kunnioittava luontosuhde sekä halu suojella luontoa. *Vasu 2019*

Ympäristökasvatus sisältää kolme olottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta.

Palmerin puumalli (Palmer 1998)

Yksilön aikaisemmat elämäkokemukset ja kehitys- ja oppimishistoria luovat perustan ympäristökasvatukselle. Ympäristökasvatus tulisi tapahtua samanaikaisesti ja yhtä vahvasti kaikilla kolmella tasolla. *Loikkaa ulkoiluokkaan - Opas ulkona opettamiseen*

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on ohjata lapsia kohti kestävä elämäntapaa

”Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestäväan elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin.” *Vasu 2019*

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten vastuullista toimimista ympäristössä. *Vasu 2019*

Miksi ulos?

Luonnossa liikkuminen tuo perustan henkilökohtaiselle luontosuhteelle ja ympäristökasvatukselle.
Iloa ja ihmettelyä, Mari Parikka-Nihti ja Liisa Suomela

Lapset, jotka leikkivät paljon lähiluonnossa, ovat ketterämpiä, voimakkaampia ja nopeampia kuin muun tyyppisessä ympäristössä leikkivät lapset.

MTT: Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta.

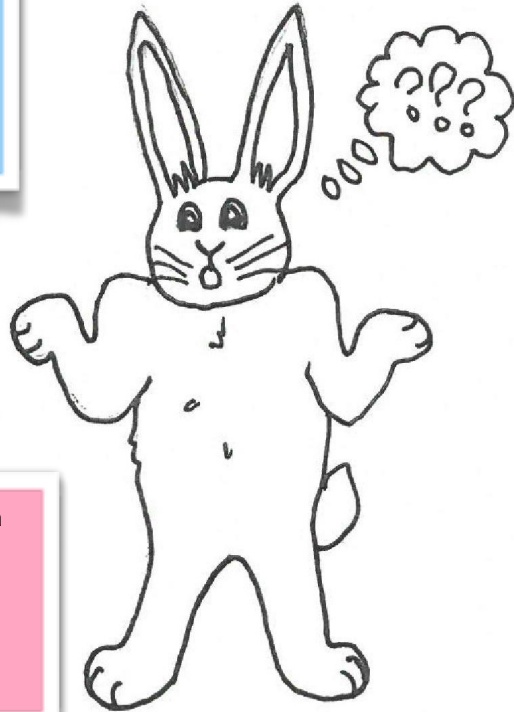
Liikkuminen rakentamattomassa luonnossa kehittää motorisia taitoja mm. tasapainoa ja koordinaatiokykyä.

Fjortoft 2004

Kosketus luontoon parantaa keskittymis- ja ongelmanratkaisukykyä, vähentää stressiä sekä lisää empatiaa.

Why parks matter: Nature improves your brain Ron Dungan The Arizona Republic.

Ulkoilu luonnonmukaisessa ympäristössä vaikuttaa positiivisesti lasten itse-tuntoon, sosiaalisiin suhteisiin (riitely väheni), kielellisiin valmiuksiin, keskittymiskykyyn ja motivaatioon, motorisiin taitoihin, ympäristöön liittyvään oppimiseen ja ymmärrykseen, leikkien monipuolisuuteen ja luovuuteen, lasten ja työntekijöiden sairaspöissaolojen määrään. *Sara Knight 2009: Forest Schools and outdoor learning in the early years.*

Metsäympäristö vahvistaa puolustuskykyä.

Li, Q., Kawada, T. (undated but probably 2010). Healthy forest parks make healthy people: Forest environments enhance human immune function. Department of Hygiene and Public Health, Nippon Medical School, Tokyo, Japan.

Monimuotoisen luonnon läheisyys ja altistuminen laajalle mikrobikirjolle pienentää lasten allergiariskiä.

Links between natural environments and physiological health: evidence briefing (EIN020)

Stressihormonitasot alenevat luonnossa.

Mikkelin ammattikorkeakoulu: Luonnon hyvinvointivaikutukset - hyödynnä tietoa matkailuliiketoiminnassa.

Lapsilla ja nuorilla, joilla on keskittymisvaikeuksia ja motivaation puutetta, vihreä leikki- ja oppimisympäristö tukee sosiaalista ja kognitiivista kehitystä.

Laaksoharju ym. 2012.

Liikunta parantaa oppimistuloksia.

Aivotaidot, Heli Isomäki, Nina Uusitalo

Liikkuminen luonnossa lisää luovaa ajattelua.

Atchley RA, Strayer DL, Atchley P (2012) Creativity in the Wild: Improving Creative Reasoning through Immersion in Natural Settings.

Miten?

Luonnossa tutustutaan kaikkeen siihen, mitä luonnossa on: kasveihin, eläimiin, vuodenaikojen vaihteluun, sääilmiöihin, maisemaan, luonnon kauneuteen jne. Luonnossa havaittavat ilmiöt tarjoavat käytännönläheisen tutkimuskohteen lasten omista lähtökohdista ja konkreettisesta kokemusmaailmasta käsin. *Vasu 2019*

MIETI, MITÄ OLISIT TEHNYT LASTEN KANSSA SISÄLLÄ JA POHDI, MITEN VOISIT TOTEUTTAA SAMAN ASIAN ULKONA KÄYTTÄEN MAHDOLLISIMMAN PALJON LUONNOSTA LÖYTYVIÄ MATERIAALEJA.

Ulkona voi oppia lähes kaikkea, mitä sisälläkin: Musiikkia, ilmaisua, taiteita, matematiikkaa.... vain mielikuvitus on rajana!

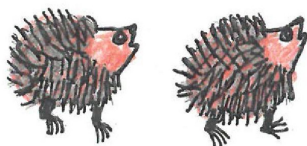

- * Säänmukaiset varusteet
- * Sovi ulkoalueen rajat
- * Jokaisen tehtävän alussa piiri.
- * Aloita omalla pihalla
- * Aloita lyhyemmällä ajalla
- * Käy läpi jokamiehen oikeudet
- * Tarvikkeet ovat vähemmän tärkeitä, kuin luonnon kohtaaminen omilla aisteilla
- * Älä ota mukaan liikaa tavaroita
- * Ota lapset mukaan tekemään materiaaleja
- * Hyödynnä metsästä saatavia materiaaleja toiminnassa
- * Hyödynnä metsän erilaisia paikkoja
- * Rutiinit ovat tärkeitä

Älä lannistu, vaikei kaikki heti menisikään suunnitellusti!

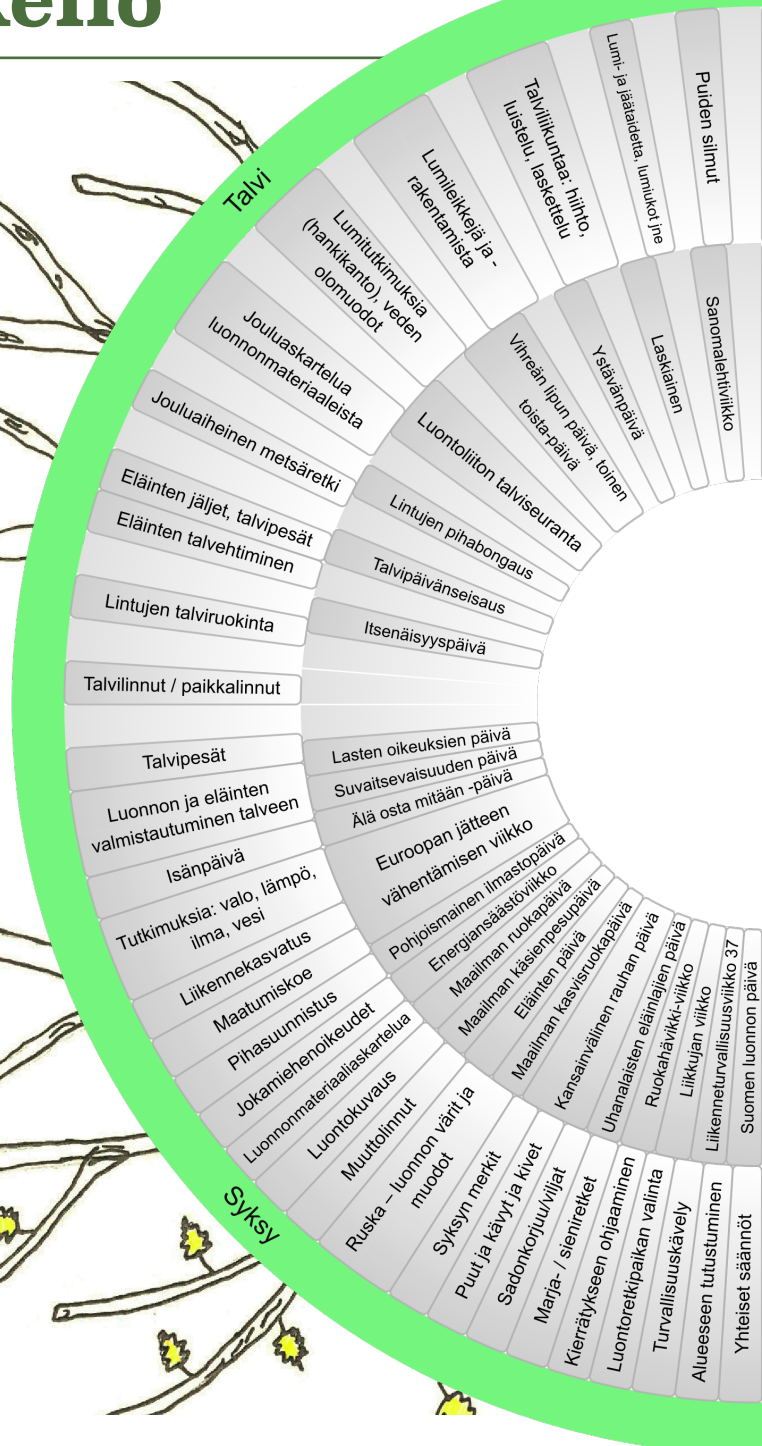
Loikkaa ulkoluokkaan, Aulikki Laine, Meri Elonheimo ja Anna Kettunen

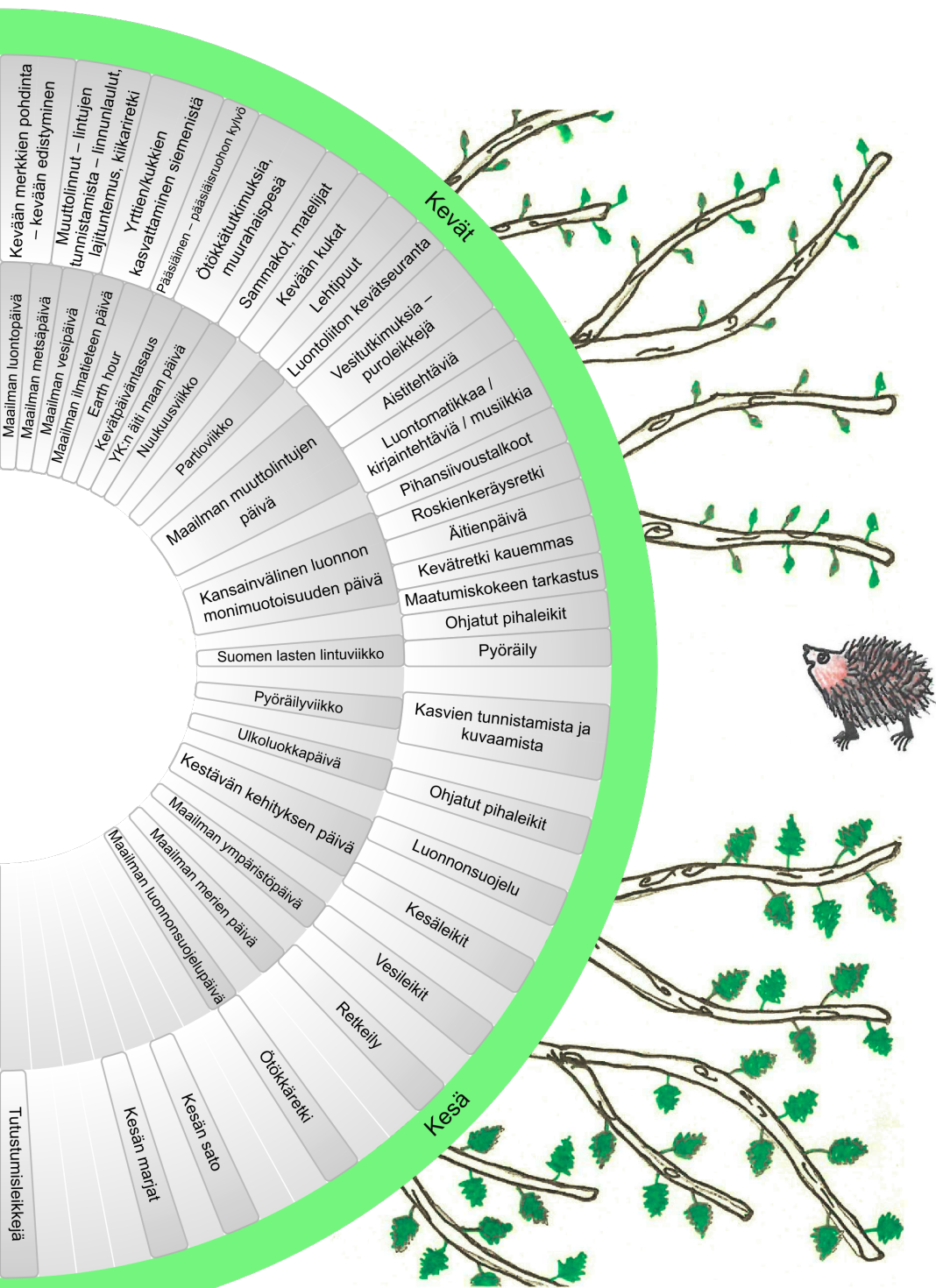
Kasvattajan asenne on tärkeä: Innostu ja lumoudu itsekin. Innostus tarttuu!

Vuosikello

Valitse ryhmällesi kuhunkin vuodenaikaan soveltuvaa puuhaa. Sopikaa yksikössänne minä vuonna painotatte ja vietätte mitäänkin päivää.

Turvallisuus

ULKONA OPPIMISEN TURVALLISUUSUUNNITELMA

Ulkona oppimisen turvallisuussuunnitelma tehdään itseä ja ryhmää varten. Kun turvallisuusseikkoja pohditaan etukäteen, pystytään paremmin hallitsemaan ja ennakoimaan eteen tulevia tilanteita. Turvallisuussuunnitelmaa tulee täydentää vuodenajan ja toiminnan muuttuessa.

Kun ryhmään tulee uusia kasvattajia, käydään turvallisuussuunnitelma läpi. Se on kiinteä osa toiminnan suunnittelua ja toteutusta.

Päiväkodin ulkopuolinen opetus ja toiminta tulee suunnitella ennakolta hyvin. Tärkeää on tutustua ennalta retkikohteeseen/opetuksen järjestämispaikkaan ja arvioida sen turvallisuus. Arvioidaan toiminnan riskit ja sovitaan toimintaperiaatteet ennakoituissa riskitilanteissa. Arvioidaan myös ulko-opetukseen lähtevän ryhmän erityispiirteet ja pohditaan, onko opetus ja toiminta turvallista järjestää ryhmälle kyseisessä kohteessa. Arvioidaan ja sovitaan tarvittava henkilökuntaresurssi, jotta turvallisuus kyseisellä retkellä on taattu. Toiminnassa mukana olevien allergiat ja muut rajoitteet on tärkeää olla tiedossa ja mukaan on otettava tarvittavat ohjeet ja lääkkeet.

Jos retkellä on mukana lapsia, joiden on vaikeuksia hallita käytöstään ja noudattaa sääntöjä, ota huomioon seuraavat seikat:

- Mieti muutama selkeä sääntö, joista kuvat mukaan
- Ohjaa lapsia ystävällisesti, selkeästi ja johdonmukaisesti
- Ohjatessa kerro ja näytä, miten tulee toimia
- Toimi mahdollisimman paljon lasten kanssa yhdessä
- Käy läpi luontopaikan rajat > lisää turvallisuuden tunnetta
- Kannusta ja löydä vahvuuksia kaikista lapsista tasapuolisesti

Huolehdi, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua omalla tavallaan kaikkeen toimintaan ja näin kokea olevansa ryhmän jäsen.

Retkelle lähtevien ihmisten lukumäärä lasketaan lähtiessä ja palatessa.

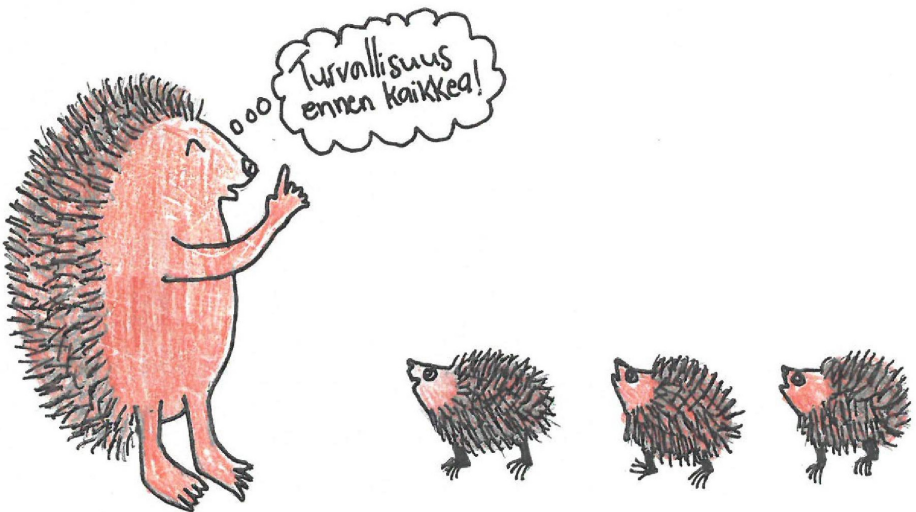
Retkelle lähdettäessä tarkistetaan, että kaikilla osallistujilla on säänmukaiset vaatteet ja varusteet sekä huomioliivit.

Mukaan tarvitaan ensiaputarvikkeet, ladattu matkapuhelin sekä lasten huoltajien puhelinnumerot sekä muut tarvittavat yhteystiedot. Päiväkotiin on tärkeää jättää tieto siitä, missä ryhmä liikkuu ja mikä on kohde (osoite ja koordinaatit).

Vinkki: Päiväkodin Whatsapp-ryhmään tai johtajalle tieto, missä ryhmä liikkuu, kuinka monta lasta ja kasvattajaa mukana (Esim. Etanat rantakallioilla klo 9-11, mukana 14 lasta ja 2 kv)

Päiväkodin vakuutuksen tulee kattaa päiväkodin alueen ulkopuolella toteutettava opetus.

Katso kohta Ulkona oppimisen turvallisuus, Kirkkonummen kunnan ympäristökasvatussuunnitelmasta.

Varusteet

REPUSSA AINA:

Lasten tiedot ja huoltajien puhelinnumerot sekä muut tarvittavat yhteystiedot

Ensiapulaukku

Ladattu puhelin

Mahdolliset lasten lääkitykset

Wc- paperi, talouspaperi

Varavaatteita

Kamera, ipad

Pusseja esim. roskia varten

Vettä, mukeja

LAPSEN REPUSSA:

Istuinalusta

Eväät (hedelmä tai kasvis ja vesi)

Varavaatteita

Sadevarustus

Villasukat

MUUTA tarpeen/ toiminnan mukaan:

Lyijykyniä, tusseja, paperia

Kirjoituslustoja

Sakset

Pyykkihojat

Kangaspalat

Lajikortit

Nopat

Iso vahakangas

Bingoruudukkoja

Numero- ja lukumäärä kortit 0-20

Kirjainkortit

Pallo

Luupit, suurennuslasit

Lajikortit

Kiikarit

Mettrin narut ja pitkä naru

Erivärisiä langanpätkiä

Kananmunakennoja

Mittanauha

Ämpäreitä

Haavi

Köysiä esim. Kiipeilyyn

Taskulamppu

Puukko

VAATETUS JA WC

Ulkona säällä kuin säällä on mukavaa, kun on säähän sopivat vaatteet. Lämpötila ulkona metsäpaikassa voi olla erilainen kuin päiväkodin pihalla. Varjoinen metsä tai tuulinen kallio on kylmempi kuin lämpömittari näyttää. Kellään ei ole kiva olla metsässä, kun palelee. Kannattaa pukea useampi kerros vaatteita, joita voi tarvittaessa vähentää tai lisätä. Paikalla ollessa tulee nopeasti kylmä. Taukotakki, takin päälle lisättävä lämmin liivi tai huivi repussa vaihtokäsineiden kaverina on helppo pukea. Kenkien olisi hyvä olla talvella riittävän isot ja varrelliset, jos kuljetaan lumihangessa. Jalat tulee pitää kuivina ja tarvittaessa vaihtaa kuivat sukat. Sukan ja kastuneen kengän väliin voi laittaa muovipussin, silloin jalka pysyy kuivana.

Punkkivaaran aikana pitkähihainen paita ja sukkalukko lahkeen päällä pitää punkit loitolla. Päästä haihtuu paljon lämpöä. Siksi kannattaa laittaa pipo päähän jo viileillä kevät- ja syysäillä.

Metsävessassa käyntiä on hyvä miettiä etukäteen. Olisi hyvä sopia esim. tietty kivi tai pensas, jonka takana käydään pissillä. Isommalle hädälle voisi mukana olla esim. potta ja siihen laitettava pussi, jolla tarpeen saa tuotua pois.

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton pukeutumisohjeet: Nauti olostasi - Lyke- verkosto- linkki <https://www.luontokoulut.fi/sisaiset/pukeutumisohjeita/>

Vinkit

Kuura-ketun perjantaipuuha on pieni ja helppo toteuttaa lapsiryhmän kanssa ulkoi-lun/retken aikana. Saat alla olevan kuvan tulostettua (A4-koko) suoraan tästä linkistä. Pienimpien lasten kanssa voitte etsiä yhdessä pihaltanne kuvassa näkyviä asioita. Isommat lapset osaavat toimia itsenäisesti, jos tulostat heille omat versiot. Heidän kanssaan voitte myös keskustella, mitä kaikkea pihalta löytyi ja mitä ei, sekä miksi tiettyjä asioita ei enää ulkona näkynyt.

Koirien talutus:

Etsitään sopivan kokoisia pikkukeppejä metsästä koiriksi. Sidotaan niihin talutus-hihnat langasta. Annetaan koirille nimet. Erityisesti pienimmät taapertajat tykkäävät talutella ja hoitaa koiriaan.

Lauluhetki metsässä:

Pidetään musiikkituokio metsässä ja otetaan soittimiksi luonnon materiaaleja, kuten keppejä ja kiviä. Lapset saavat itse kehittää ja rakentaa omat soittimensa.

Nipsun mestäseikkailu:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154513/Repo%20Henna%20toimintamalli.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lajittelupeli

Lajittelupelissä lajitellaan erilaiset roskat oikeisiin jätteastioihin. Lajittelupeli koostuu: 50 kortista, 11 lajittelualustasta ja ohjeesta, jossa tiedot lajittelusta ja jätteiden hyödyntämisestä. Lajittelualustojen kääntöpuolella on kuva uusiotuotteesta, joka

kyseisestä jätteestä valmistetaan, kun se lajitellaan oikeaan paikkaan. Lajittelupelin voi tulostaa <https://www.hsy.fi/sites/Esitteet/EsitteetKatalogi/Lajittelupelipaketti.pdf>

Kuinka monta kiveä?

1. Oppilaspari ottaa kumpikin 10 pientä kiveä. Toinen parista ottaa kouraansa valitsemansa määrän kiviä omasta kymmistään ja laittaa loput piiloon esim. tasakuun/ selän taakse. Sitten lapsi helistelee kiviä nyrkissään, pari arvaa kuinka monta kiveä nyrkissä on. Oikein arvatessaan arvaaja saa yhden kiven, väärin arvatessa helistäjä saa kiven arvaajalta. Peli päättyy viimeistään silloin, kun toiselta loppuvat kivet.

2. Molemmilla lapsilla on 10 kiveä. Toinen lapsista laittaa osan kivistä piiloon ja näyttää montako hänelle jäi käteen. Toisen tehtävänä on vastata kuinka monta kiveä on piilossa.

Kuinka paljon on metri?

Pienryhmille annetaan metrin mittainen naru ja jokaiselle ryhmälle nimetään mit-tayksikkö (kiviä, käpyjä jne.) Lapset mit-taavat kuinka monta tarvitaan yhteen met-riin.

Tunteet metsäretkellä

Metsässä tehdään aloituspiiri. Mikrofonin (esim. käpy, keppi) kiertää jokaisella vuorolla. Omalla vuorollaan kerrotaan mil-lainen olo/ tunne itsellä on tänään. Lähde-tään pareittain etsimään metsästä, millai-sia luonnon ilmeitä näemme esim. kääpä puussa, iso siirtolohkare, jolla on selkeästi ilme. Voimme ottaa kuvia luonnon ”ilmeis-tä” ja katsoa/keskustella/saduttaa niistä lasten kanssa. Lapset voivat myös tehdä

alustalle luonnonmateriaaleista kasvat erilaisilla ilmeillä ja kuvata ne.

Tarttuvat takiaiset

Leikkijät ovat takiaisia ja liikkuvat pomp-pimalla/ hyppimällä ympäriinsä. Takiaiset yrittävät päästä pomp-pimalla lähemmäksi muita takiaisia. Päästyään riittävän lähelle, ne tarttuvat toisiinsa ja jatkavat pomp-pimista/ liikkumista yhdessä, ja yrittävät tarttua uusiin takiaisiin. Leikki loppuu, kun kaikki takiaiset ovat tarttuneet toisiinsa, jolloin leikkijöistä on muodostunut yksi, suuri takiaispallo.

Roskaaja -hippa:

Lapset ovat leikissä roskia, jotka juoksevat metsässä. Leikkijöistä yksi tai kaksi valitaan roskan kerääjäksi ja yksi tai kaksi roskaajiksi. Roskankerääjä ottaa roskia kiinni. Roskan jäätyä kiinni hänen pitää pysähtyä paikalleen. Roskaajien tehtävä on vapauttaa roskat, eli koskettaa heitä heidän jäätyään kiinni.

#ULKOLUOKKA

-leikkikorteissa on 32 opettavaista leikkiä ulko-opetukseen. Leikit on valittu niin, että materiaaliksi tarvitsee vain #ULKOLUOKKA **-lajikortit**. Ulkoluokka -lajikortit on maastokäyttöön suunniteltu kokoelma Suomen yleisimpiä kasveja ja eläimiä Milja Laineen ja Laila Nevakiven kuvittamina upeina maalauksina. Monet lajeista ovat tuttuja ja huomaamattomasti korttiin merkityt lajinnimet auttavat tarkistamaan tuntemattomat. Lajikortit voi tulostaa ja laminoida ulkoluokkakäyttöön nettisivulta www.ulkuoluokka.fi kohdasta materiaalit.

COCKTAIL-KUTSUT

Jokainen leikkijä saa yhden lajikortin. Kun van lajinnimestä tulee leikkijän sukunimi. Lähdetään esittäytymään muille heitä kätellen ja tervehtien: ”Hyvää päivää,

minä olen Aulikki Ampiainen! Kuka sinä olet?” Toinen vastaa: ”Hyvää päivää, minä olen Matti Muurahainen! Hauska tutustua!” Tämän jälkeen Matti Muurahainen ja Aulikki Ampiainen vaihtavat kortteja, jolloin heistä tulee Matti Ampiainen ja Aulikki Muurahainen. Esittäydytään kaikille leikkijöille samalla tavoin.

Aineettomat lahjakortit

Usein parhaat lahjat ovat yhdessä tekemistä ja ihania kokemuksia! Esimerkiksi isän- tai äitienpäivänä lapset tekevät aineettoman lahjakortin, jolla pääsee lapsen kanssa vaikka eväsretkelle tai saa pikkuautohierontaa. Mitä kaikkea muutakin voisi antaa lahjaksi? Ideioikaa yhdessä lasten kanssa. Tarvitset vain lahjaidean ja askartelutarvikkeita korttia varten.

https://www.kierratyskeskus.fi/ymparisto-koulutus/kasvattajien_kurssit_ja_materiaalit/opetusmateriaalit/palloassat/rauha_ oikeudenmukaisuus_ja_hyva_hallinto

Etsikää kotona kaapeista tai varastosta käyttämättömiä tavaroita (vaatteita, purkkeja, nappeja, koristeita, pusseja) ja keksikää niille uusi käyttötapa. Jokainen voi tuoda päiväkotiin mukanaan yhden esineen tai tavarana, jolle on kotona keksitty uusi käyttö. Voitte myös valmistaa niistä uusia leikkikaluja: soittimia, nukkeja, peliä, naamareita.

<https://www.fi/app/uploads/c/r/d/ma-bomnvdsg3woapob3cjod/ilmasto-opetus-vinkit-varhaiskasvatus-ja-esiopetus.pdf?filename=Ilmasto-opetusvinkkej%C3%A4%20varhaiskasvatukseen%20ja%20esiopetukseen.pdf>

Linkit:

Kielten rikas maailma:

Metsäreppu - metsän kieli:

https://peda.net/kuopio/muu-toiminta/koulukirjastot/ulr/metsareppu/tehtavakortit/mk.file/download/8e5847f770408709dbf3416ba92-fe34a46256255/Metsän%20kieli_metsareppu.pdf

Metsäyhdistys: tehtäviä ja materiaaleja:

<https://smy.fi/opeta-opi/tehtavia-ja-materiaaleja/>

Ilmaisun monet muodot:

Vihreää draamaa: <https://www.kierratyskeskus.fi/files/28/leludraama.pdf>

Mappa – materiaalipankki: <https://mappa.fi/fi/etusivu>

Metsän oppimispolku - leikkejä ja tehtäviä varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen
<http://frantic.s3.amazonaws.com/smy/2014/10/Leikkejä-tehtavia-varhaiskasvatukseen-ja-alkuopetukseen.pdf>

Taidetta luonnossa- Kohtaamistaitteen kokeilu varhaiskasvatuksessa:

<https://journal.laurea.fi/taidetta-luonnossa-koh- taamistaitteen-kokeilu-varhaiskasvatuksessa/>

Taidekasvatusta varhaiskasvatuksessa:

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80314/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b.pdf?sequence=1>

Minä ja meidän yhteisömme:

Kiuru ja koppakuoriainen - Päivähoidon ja

alkuopetuksen ympäristökasvatustavoitteita:

<https://www.kierratyskeskus.fi/files/3204/kiuru-jakoppis.web.pdf>

Suomen Luonnonsuojeluliitto: Koulumetsät - toimintaa ja lepoa metsässä:

<https://www.sll.fi/mita-me-teemme/kestava-elamantapa/askelia-eteenpain/koulumetsat>

Suomen latu – lautapelit pihapeleinä:

<https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/perheliikunta/lautapelit-pihapeleina.html>

Vihreä veräjä - hyvinvointia luonnosta:

<https://www.vihreaveraja.fi/tuotteet-palvelut/>

Luontoon.fi - Jokamiehen oikeudet ja velvol-

lisuudet: <https://www.luontoon.fi/jokamiehe-noikeudet>

HSY – opettajalle: <https://www.hsy.fi/fi/opettajalle/Sivut/default.aspx>

Kiertokapula – materiaalia päivähoito ja kerhot <https://www.kiertokapula.fi/palvelut/ymparistokasvatus/paivakodit-ja-kerhot/>

Luontoliitto – materiaalit: <http://www.luontoliitto.fi/materiaalit>

Tietoa, taitoa ja tahtoa ympäristökasvatukseen: <https://feesuomi.fi/>

Lajintuntemusreppu: <https://mappa.fi/reppu/100>

WWF ja Suomen partiolaiset - Seikkailijan

Pandamerkki-aktiviteetti

<https://static.partio-ohjelma.fi/content/uploads/2019/01/Panda-merkin-aktiviteetit-Seikkailijoille.pdf>

Tutkin ja toimin

ympäristössäni:

Eskarimatikkaa luonnossa:

<https://openideat.blogspot.com/2019/04/eskarimatikka-ulkoluokassa.html?m=1>

Mappa - matematiikka: <https://mappa.fi/se-laa.php?julkaisija=48>

Kierrätyskeskus - Lasten maapalloretki:

https://www.kierratyskeskus.fi/files/56/Lasten_maapalloretki_pieni.pdf

Ulko-opetusta järven ja joen rannalla:

[https://www.naturochmiljo.fi/malgrupper/lare/undervisningsmaterial/article-32801-69783-syvasukellus-makeaan-veteen?](https://www.naturochmiljo.fi/malgrupper/lare/undervisningsmaterial/article-32801-69783-syvasukellus-makeaan-veteen?fbclid=IwAR3dHOD0sU--iv0SiMw7ESij2P-AjD25iSiGMnJ6cyoUwN9Og3azCf4L1k)

[fbclid=IwAR3dHOD0sU--iv0SiMw7ESij2P-AjD25iSiGMnJ6cyoUwN9Og3azCf4L1k](https://www.naturochmiljo.fi/malgrupper/lare/undervisningsmaterial/article-32801-69783-syvasukellus-makeaan-veteen?fbclid=IwAR3dHOD0sU--iv0SiMw7ESij2P-AjD25iSiGMnJ6cyoUwN9Og3azCf4L1k)

LYKE: Innostusta ulkona oppimiseen:

<https://www.luontokoulu.fi/>

Matematiikkaa ulkona luonnossa –hanke:

<https://www.hyvinkaa.fi/kasvatus-ja-koulutus/muu-koulutus/matematiikkaaluonnossa/>

Metsäreppu - metsämatikkaa:

<https://peda.net/kuopio/muu-toiminta/koulukirjastot/ulr/metsareppu/tehtavakortit/m.file/download/>

[41cc0ff0b0fd38617ae288f54efc596d1999d078/](https://peda.net/kuopio/muu-toiminta/koulukirjastot/ulr/metsareppu/tehtavakortit/m.file/download/41cc0ff0b0fd38617ae288f54efc596d1999d078/)

[Metsämatikkaa_metsareppu.pdf](https://peda.net/kuopio/muu-toiminta/koulukirjastot/ulr/metsareppu/tehtavakortit/m.file/download/41cc0ff0b0fd38617ae288f54efc596d1999d078/)

Tutkimusretkellä koulussa: <https://wwf.fi/mediabank/11689.pdf>

Matematiikkaa luonnossa: <http://openideat.blogspot.com/2012/06/metsamatikkaa-minna-salmisen-johdolla.html>

StarT: Matematiikka ympärillämme:

<https://start.luma.fi/materiaali/materiaalipankki-2/matematiikkaa-ymparillamme/matematiikkaa-ymparillamme-varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>

StarT: Luonto ja ympäristö:

<https://start.luma.fi/materiaalit/materiaalipankki-2/luonto-ja-ymparisto/luonto-ja-ymparisto-varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>

StarT: Tähdet ja avaruus: <https://start.luma.fi/materiaalit/materiaalipankki-2/tahdet-ja-avaruus/tahdet-ja-avaruus-varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>

StarT: Tegnologia ympärillämme: <https://start.luma.fi/materiaalit/materiaalipankki-2/teknologia-ymparillamme/teknologia-ymparillamme-varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>

Palloässäät-päiväkotien sankarit https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/kasvattajien_kurssit_ja_materiaalit/opetusmateriaalit/palloassat

Kasvan, liikun ja kehityn:

Ulkoluokka – lajikortit: <https://liikkuvakoulu.fi/ideat/ulkoluokka-lajikortit>

Ulkoluokka – materiaalit: <http://ulkoluokka.fi/materiaalit/>

Orvokki-oravan luontokoulu: <http://www.orvokioravanluontokoulu.fi/>

Suomen latu: <https://www.suomenlatu.fi/>

Suomen latu – Muumien ulkoilukoulu: <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/muumien-ulkoilukoulu.html>

StarT: Hyvinvointi ja terveys: <https://start.luma.fi/materiaalit/materiaalipankki-2/hyvinvointi-ja-terveys/hyvinvointi-ja-terveys-varhaiskasvatus-ja-esiopetus/>

Metsäretki toimintamalli 2-4- vuotiaille: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154513/Repo%20Henna%20toimintamalli.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Muuta:

Loikkaa ulkoluokkaan – opas ulkona opettamiseen

<https://ulkoluokka.fi/wp-content/uploads/2018/12/ULKOLUOKKA-nettiin.pdf>

Keke päiväkodissa, Kestävän kehityksen opas; Annukka Luomi, Johanna Paananen,

Katja Viberg & Laura Virta: https://www.kierratyskeskus.fi/files/4679/Keke_paivakodissa.pdf

Koulumetsäopas: <https://www.sll.fi/app/uploads/2018/08/Koulumetsaopas2014.pdf>

WWF-materiaalipankki: <https://wwf.fi/vaikutuskanssamme/ymparistokasvatus/materiaalipankki/>

Metsäemo - Mitä metsä opettaa ja miten: <http://www.metsaemo.fi/mita-metsa-opettaa/>

Oppimaan koulun ulkopuolelle: https://www.luontokoulu.fi/wp/wp-content/uploads/2018/11/Oppimaan-koulun-ulkopuolelle15_10_2015.pdf

Ulkoluokkapäivä - Lähiluonto lasten oppimisympäristönä:

<https://ulkoluokkapaiva.org/2019/05/22/lahiluonto-lasten-oppimisymparistona/>

Näin aloitat ulkona oppimisen: [http://ulkoluokkapaiva.org/wp-content/uploads/sites/5/2017/02/Näin-aloitat-ulkona-oppimisen.pdf](http://ulkoluokkapaiva.org/wp-content/uploads/sites/5/2017/02/Nain-aloitat-ulkona-oppimisen.pdf)

Ulkona oppiminen on tärkeää, koska...: https://www.luontokoulu.fi/download/tietoa/Ulkona_oppiminen_%20tarkeaa.pdf

Luonnon monimuotoisuutta käsitteleviä tutkimuksia:

<https://www.vyl.fi/alan-kehittaminen/teemavuodet-ja-kampanjat/puunhalausviikko/tietoa/tietopankki/>

Vinkkejä retkeilyyn: www.luontoon.fi

Jokamiehen oikeudet ja toimiminen toisen alueella:

https://helsinki.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38797/SY30_2012_Jokamiehenoikeudet.pdf

Sykli: Ilo kasvaa ulkona:

<https://sykli.fi/ilo-kasvaa-ulkona-luontoliikunta-osaksi-toimintakulttuuria/>

Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus - Roju-pöhö-nukketeatteriesitys

<https://vimeo.com/2803686>

Tietoa, taitoa ja tahtoa ympäristökasvatukseen: feesuomi.fi

Vihreä Lippu: vihrealippu.fi

Rauniotutkimus: Löytyykö lähiympäristöstänne raunio? Tutkikaa lasten kanssa raunioita. Miettikää mitä siinä olisi voinut olla. Lapsi voi piirtää kuvittelemansa rakennuksen ja sen toiminnan. (Onko se ollut koti, kirkko, linna?) Saduttakaa lasta piirroksista. Sen jälkeen otetaan selville mikä se on oikeasti ollut ja kerrotaan aikalaisten kuvin alueen historiasta. Mietitään mistä voi tietää mikä se on ollut ja tutkitaan raunioiden teknisiä ratkaisuja ja alueen kasveja. Voidaan myös leipoa sen ajan leivonnainen, muovilla rakennus, tehdä käsityö ja laulaa laulu.

Jokamiehen oikeudet

Jokamiehen oikeuksilla tarkoitetaan jokaisen oikeutta käyttää luontoa riippumatta siitä, kuka alueen omistaa tai on sen haltija. Jokamiehen oikeuksien sallimissa rajoissa luonnon käyttämiseen ei siis tarvita maanomistajan lupaa. Oikeuksista ei tarvitse myöskään maksaa. Jokamiehen oikeutta käyttämällä ei kuitenkaan saa aiheuttaa haittaa tai häiriötä.

Saat:

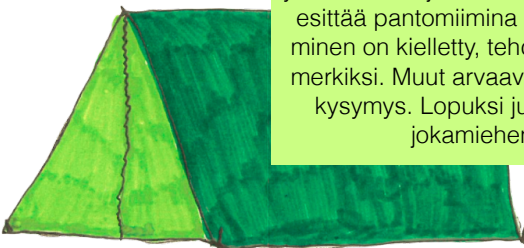
- liikkua jalan, hiihtäen ja pyöräillen luonnossa, kuten metsissä, luonnonniityillä ja vesistöissä
- ratsastaa maastoa vahingoittamatta
- oleskella ja yöpyä tilapäisesti alueilla, joilla liikkuminenkin on sallittua
- poimia luonnonmarjoja, sieniä ja rauhoittamattomia kasveja siellä missä liikkuminenkin on sallittua
- kerätä oksia, lehtiä, neulasia, tuoheta, kaarnaa, käpyjä ja terhoja, siellä missä liikkuminenkin on sallittua
- veneillä, uida ja kulkea jäällä
- valmistaa ruokaa retkikeittimellä
- onkia mato-ongella ja pilkkiä

Et saa:

- haitata maanomistajan maankäyttöä
- kulkea pihamailla, istutuksilla tai viljelyksessä olevilla pelloilla
- kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita
- ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta
- ottaa sammalta tai jäkälää
- tehdä avotulta toisen maalle
- häiritä kotirauhaa esimerkiksi leiritymällä liian lähellä asumuksia tai meluamalla
- roskata ympäristöä
- häiritä tai vahingoittaa lintujen pesiä ja poikasia
- häiritä eläimiä
- päästää koiraa yleiselle uimarannalle, lasten leikkipaikaksi varatulle alueelle, kunnostetulle ladulle tai urheilukentälle
- pitää koiraa kytkemättömänä taajama-alueella, kuntopolulla tai toisen alueella

Jokamiehen oikeudet pantomiimilla

Asetutaan piiriin. Kerrotaan tai kerrataan jokamiehen oikeudet. Ohjaaja antaa osallistujille yhden kuvan jokamiehen oikeudesta, joka pitää esittää pantomiimina ilman sanoja. Jos tekeminen on kielletty, tehdään ensin käsilä X sen merkiksi. Muut arvaavat mistä tekemisestä on kysymys. Lopuksi jutellaan vielä yhdessä jokamiehen oikeuksista.

Lähteet:

Varhaiskasvatussuunnitelma 2019

M.Parikka-Nihti & L.Suomela: Iloa ja ihmettelyä

Aulikki Laine, Meri Eloheimonen ja Anna Kettunen: Loikkaa ulkoluokkaan - Opas ulkona opettamiseen

MTT: Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta.

*Why parks matter: Nature improves your brain
Ron Dungan The Arizona Republic.*

*Why parks matter: Nature improves your brain
Ron Dungan The Arizona Republic.*

*i, Q., Kawada, T. (undated but probably 2010).
Healthy forest parks make healthy people:
Forest environments enhance human immune
function. Department of Hygiene and Public
Health, Nippon Medical School, Tokyo, Japan.*

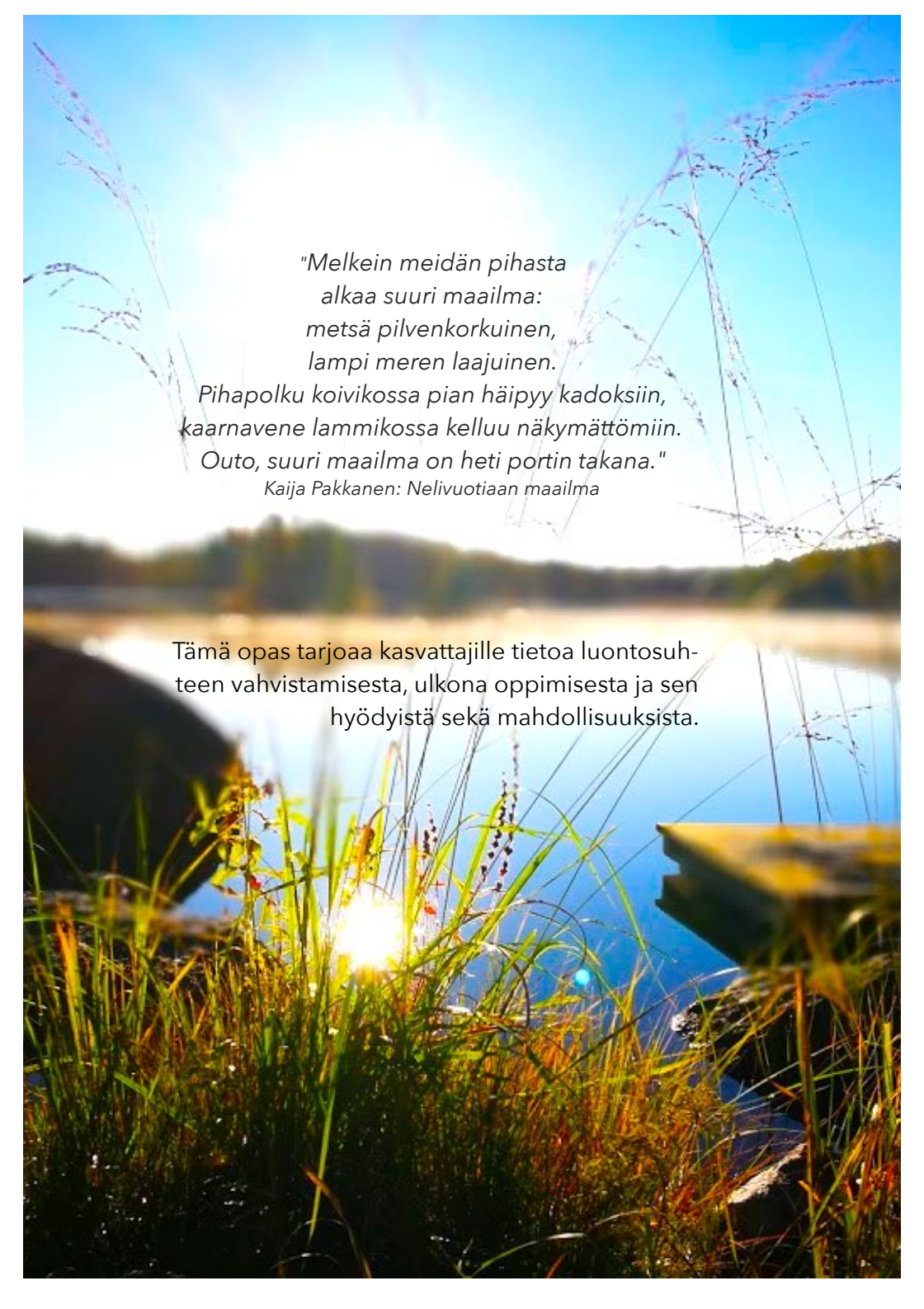
Links between natural environments and physiological health: evidence briefing (EIN020)

Fjortoft 2004

Laaksoharju ym. 2012.

Aivotaidot, Heli Isomäki, Nina Uusitalo

Atchley RA, Strayer DL, Atchley P (2012) Creativity in the Wild: Improving Creative Reasoning through Immersion in Natural Settings.

*"Melkein meidän pihasta
alkaa suuri maailma:
metsä pilvenkorkuinen,
lampi meren laajuinen.*

*Pihapolku koivikossa pian häipyä kadoksiin,
kaarnavene lammikossa kelluu näkymättömiin.*

Outo, suuri maailma on heti portin takana."

Kaija Pakkanen: Nelivuotiaan maailma

Tämä opas tarjoaa kasvattajille tietoa luontosuh-
teen vahvistamisesta, ulkona oppimisesta ja sen
hyödyistä sekä mahdollisuuksista.